

УДК 342.95

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1291630>

В.А. СОКУРЕНКО,

студентка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна; e-mail: sokurenkovaleria@gmail.com;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7085-9131>

М.С. КОВТУН,

доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук,
м. Харків, Україна; e-mail: mskovtyn@gmail.com;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4541-2581>

ВТРУЧАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ ОСОБИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

V.A. SOKURENKO,

Student, Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine; e-mail: sokurenkovaleria@gmail.com;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7085-9131>

M.S. KOVTUN,

Ass. Professor, Chair of Administrative Law, Yaroslav Mudryi National Law University,
Ph.D. in Law, Kharkiv, Ukraine; e-mail: mskovtyn@gmail.com;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4541-2581>

THE INTERVENTION OF PUBLIC AUTHORITIES INTO THE PRIVATE LIFE: ADMINISTRATIVE AND LEGAL ASPECT

Постановка проблеми

У глобалізаційних процесах сучасного світу увага до людини як до найголовнішої цінності зростає. Будь-яка особа наділяється свободою у вирішенні питань свого власного життя, окрім цього держава зобов'язується забезпечити захист цієї свободи і не втручатися у здійснення цього права особою. Але, безсумнівно, в суспільстві, яке взаємодіє і функціонує на демократичних засадах, неможливо повністю забезпечити кожну приватну особу такою свободою, не встановлюючи межі. У цьому випадку органи державної влади наділяються відповідними повноваженнями щодо обмеження права особи на свободу приватного життя. Виникає два антагоністичних явища: повна свобода у сфері приватного життя і можливість обмеження цієї свободи.

Сьогодні тема можливості втручання у приватне життя особи є об'єктом інтересу та вивчення багатьох вчених, які розглядали зазначену проблему з різних аспектів. Так, С. Клімовський провів компаративний аналіз понять «приватність» та «особисте життя», запропонував створити

нову концепцію приватного життя на основі національних і міжнародних напрацювань, але, водночас, розкрив значення цього питання лише з позиції цивільного права [1]. В свою чергу, Д. Ярцева в роботі «Щодо правомірності втручання держави у право на приватне життя в контексті інтернет-простору», проаналізувавши частину 2 статті 8 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини (далі – Конвенція), звертає увагу на необхідність певного обмеження права особи на недоторканність до приватного життя і забезпечення балансу між потребами суспільства та потребами окремих індивідів [2]. О. Давидчук розширив поняття «приватного життя», проаналізувавши практику Європейського суду з прав людини (далі – Суд або ЄСПЛ), але провів дослідження реалізації особою цього права виключно з точки зору цивільно-правового регулювання [3]. В. Серьогін визначив зміст та обсяг права особи на повагу до приватного життя, зазначивши, що зміст цього права розкривається в різних вимірах особистого життя особи, а обсяг права складають

правомочності особи [4]. П. Трачук у роботі «Мезі втручання публічної влади у приватне життя особи» звернув увагу на можливість обмеження органами державної влади права особи, гарантованого статтею 8 Конвенції, хоча й зосередив свою увагу на розкритті значення саме судового захисту у разі перевищення посадовими особами публічної влади своїх повноважень [5].

До того ж, необхідно зазначити, що проблема розкриття поняття «приватного життя» та можливості обмеження права особи, гарантованого статтею 8 Конвенції, в достатньому обсязі досліджена і в міжнародному просторі такими науковцями, як Андерс Лагервол (Anders Lagerwall), Бернадетт Рейні (Bernadette Rainey), Елізабет Вікс (Elizabeth Wicks) та Клер Овей (Clare Ovey) та Мореєм Николь (Moreham Nicole).

Звідси, метою статті є визначення питання пропорційного співвідношення прав та інтересів особи у захисті її приватного життя з потребами, що виникають у суспільства, щодо певної приватної особи, з приводу обмеження можливості здійснення цього права. Новизна роботи полягає в аналізі можливості та доведенні необхідності здійснення органами державної влади обмеження права особи на повагу до приватного життя саме в контексті адміністративно-правового регулювання.

Проблема розкриття сутності поняття «приватне життя»

Європейські прагнення України відображаються не тільки в спробах впровадити європейські стандарти у різноманітні сфери суспільного життя та створення єдиного культурного простору, а й наближення нашого права до права країн Європейського союзу та Ради Європи [1, с.45]. В європейському просторі право на повагу до приватного та сімейного життя розглядається як фундаментальне право людини, яке гарантується Конвенцією, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права від 16.12.1966 р. та іншими актами. Україна, ратифікувавши ці міжнародні акти, визнала їх частиною національного законодавства і зобов'язала себе дотримуватися відповідних положень. Необхідно також зазначити, що право на повагу до приватного та сімейного життя закріплюється і в Основному Законі нашої держави, а саме у статті 32, де передбачено, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя [6].

Основи сучасної концепції приватності заклали у 1890 році бостонські адвокати С. Уоррен (Samuel D. Warren) і Л. Брандейз (Louis D. Brandeis), якими в статті «Право на приват-

ність» обґрунтовувалась думка, що фактично вже визнається право на приватність. Дослідники стверджували те, що «напруженість і складність життя, які притаманні цивілізації, що розвивається, приводять до виникнення потреби в людині мати схованку від зовнішнього світу» [7].

Стаття 8 Конвенції містить положення, відповідно до якого кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до житла і кореспонденції [8]. Ця норма встановлює право особи, а також і допустимі обмеження цього права з боку держави. Але слід зазначити, що обмеження, передбачені статтею 8 Конвенції, сформульовані досить загально, що тягне за собою певну дискрецію держав при тлумаченні цієї норми.

Однак, у Конвенції не надано визначення терміну «приватне життя», що зумовлює неясність при тлумаченні цього поняття.

Також, як зазначає Х. Томас Гомез-Аростегуй (H. Tomas Gomez-Arostegui), у рішеннях ЄСПЛ не надано достатньо точного визначення поняття «приватне життя». Одні науковці називають статтю 8 Конвенції «невловимою», а інші дослідники вказують, що за сучасних умов важко надати визначення поняттям «приватність» або «приватне життя». До того ж, більшість науковців зазначають, що Суд використовує індивідуальний підхід до тлумачення поняття «приватне життя», а не надає загального та вичерпного визначення [9].

Але, якщо звернутися до практики Європейського суду з прав людини, стає зрозумілим, що повага до приватного життя передбачає широкий спектр питань, серед яких можна виокремити наступні: персональні дані про людини, ім'я прізвище особи (зміна, написання); право визначати своє приватне життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб; право на доступ до інформації, пов'язаної з особою та визначенням її правового статусу; право на приватний простір та інші.

Необхідно звернути увагу й на запропоновані науковцями визначення поняття «приватного життя». Як зазначає О.В. Давидчук, Європейським Судом з прав людини розширене поняття приватного життя людини, виведене за рамки лише особистого життя. Воно охоплює захищеність персональних даних, право на усамітнення, підтримання стосунків з іншими людьми, право особи на моральну та фізичну цілісність, право особи на доступ до інформації, пов'язаної з її усиновленням, право на встановлення батьківства, визначення, чи та чи інша дитина є рідною дитиною того чи іншого дорослого [3].

Але питання обсягу і змісту права на приватне життя у наукових колах є дискусійним. Так, Л.І. Котієва вважає, що «право на приватне життя як юридична категорія складається з гарантованої державою можливості людини спілкуватися з іншими людьми без втручання держави і суспільства, контролювати інформацію про самого себе, перешкоджати поширенню відомостей інтимного характеру» [10, с.18]. Та не слід ототожнювати приватне життя особи лише із спілкуванням з іншими людьми, оскільки це відносини з усіма суб'єктами права: фізичними, юридичними особами, державою тощо [4, с.95].

Як вже зазначалося, статтею 8 Конвенції передбачається можливість обмеження права на повагу до приватного життя, тобто це право не є абсолютним, але це обмеження повинно відповідати певному порядку, який Суд застосовує у своїй прецедентній практиці. А саме: трьохступеневий тест, який включає в себе наступний алгоритм дій. По-перше, необхідно визначити чи є обмеження права, в контексті розгляду нашої теми – це втручання органів державної влади, «згідно із законом». Суд інтерпретує обмеження «згідно із законом» широко, включаючи в нього також такі параметри: передбачуваність обмеження [11], дотримання встановленої в національному законі процедури [12], чіткість дискреційних повноважень щодо право обмеження [13]. По-друге, чи переслідує втручання законну мету. По-третє, чи є втручання за всіх обставин (згідно із законом/встановлене законом, має законну мету) необхідним в демократичному суспільстві [14, с.117]. Це є заключним етапом у встановленні правомірності втручання у право на приватність є факт визнання необхідності таких дій у демократичному суспільстві. У рішенні у справі *Handyside v. The United Kingdom* Суд зазначає, що «критерій необхідності» передбачає доведення факту здійснення втручання на підставі нагальної суспільної потреби [15], і те, що воно має бути пропорційним законній меті [2, с.108].

Як зазначає Мореєм Николь (Moreham Nicole), у випадку здійснення обмеження права на повагу до приватного життя Суд ставить два питання: чи мало місце втручання у право, гарантоване статтею 8 Конвенцією, і, крім того, чи було це втручання здійснено у відповідності з частиною 2 статтею 8 Конвенції [16, с.46–47]. Звертається увага на те, що державам-учасницям надається «межа розсуду» у питанні необхідності здійснення обмеження в їх демократичних суспільствах. Однак слід звернути увагу, що ця

сфера є широкою і тому досить важко встановити чіткі межі здійснення втручання [16, с.47].

Аналіз практики ЄСПЛ щодо можливості втручання у приватне життя осіб органами державної влади

Для більш глибокого розуміння кожного з аспектів права на повагу до приватного життя необхідно проаналізувати рішення Суду крізь призму тесту на пропорційність можливості втручання органів державної влади у приватне життя.

У справі «Гарнага проти України» заявниця скаржилась, що, відмовивши їй у зміні по батькові, державні органи влади втрутилися у її приватне життя. Суд визнав порушення статті 8 Конвенції, оскільки накладені на зміну по батькові, не видаються належним чином та достатньою мірою мотивованим національним законодавством. Крім того, державними органами не було надано жодного обґрунтування позбавлення заявниці її права приймати рішення з цього важливого аспекту її приватного життя, і таке обґрунтування не було встановлено жодним іншим способом, отже державні органи не забезпечили балансу інтересів та не виконали своє позитивне зобов'язання щодо забезпечення права заявниці на повагу до її приватного життя [17]. Тобто, це обмеження не є виправданим в демократичному суспільстві і не відповідає тесту пропорційності допустимого втручання органів державної влади у приватне життя.

Щодо ще одного ключового аспекту права на повагу до приватного життя, а саме права на доступ до інформації, пов'язаної з особою у рішенні у справі «Пантелесенко проти України» Суд зазначив, що зберігання державними органами інформації про особисте життя людини, так і її використання є порушенням права на повагу до особистого життя, гарантованого пунктом 1 статті 8 Конвенції [18]. Також у справі «Заїченко проти України (№ 2)» Суд визнав порушення статті 8 Конвенції у зв'язку із незаконністю збирання органами внутрішніх справ відомостей про заявника без його згоди [19].

А ось у справі «Класс та інші проти Німеччини», відповідно до якої заявники, п'ять адвокатів з Німеччини, скаржилися на законодавство своєї країни, що надає повноваження органам влади простежувати їх листування та телефонні дзвінки, не зобов'язуючи поінформувати громадян про це, Суд з прав людини визнав, що не було порушення статті 8 Конвенції, адже, за статтею 8, таємний нагляд за громадянами є необхідним в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки та запобігання

бунтів або злочинів. Суд зокрема зазначив, що таємний нагляд за громадянами допускається відповідно до Конвенції в межах збереження демократичних інститутів [20].

Також у рішенні «Булгаков проти України» Суд не визнав порушення статті 8 Конвенції у записі у паспорт та інших документах імені та по батькові заявника як «Дмитро Володимирович», а не «Дмитрій Владімірович». Але заявник не навів жодного прикладу існуючих у зв'язку з подібною ситуацією незручностей. Як висновок, подібне втручання в жодному разі не є диспропорційним переслідуваній меті [21].

Проаналізувавши практику ЄСПЛ, стає зрозумілим, що право на повагу до приватного і сімейного життя не є абсолютним, тобто органи державної влади отримують можливість втручання у приватне життя осіб, але виключно у випадках передбачених законом і коли це є необхідним. Тому можна погодитися з думкою П.А. Трачука, відповідно до якої міра державного втручання у здійснення основних прав і свобод повинна бути легітимною, тобто бути обґрунтованою з точки зору відповідності формальним вимогам закону, базуватися на загальному визнанні в суспільстві необхідності такого втручання (легітимності втручання), забезпечувати основоположні цінності суспільства [5].

Випадки здійснення органами державної влади втручання у приватне життя особи в національному правовому просторі

Якщо звернути увагу на принципи діяльності органів владних повноважень, то останні мають право діяти лише керуючись принципом «дозволено те, що прямо передбачено законом», тобто їх діяльність суворо регламентується законодавством і вони не мають права вийти за межі своїх повноважень, встановлених законом. Цей принцип встановлюється статтею 19 Конституції України, визначаючи відповідну імперативність у діях органів державної влади. С цього випливає, що органи державної влади, їх посадові чи службові особи мають право втрутитися у приватне життя, якщо відповідні приписи встановлені законодавством з метою розвитку демократичного суспільства, захисту прав і свобод людини і громадянина. Отже, приватність життя особи забезпечується шляхом встановлення обмежень, що зумовлені як міжнародними, так і національними стандартами, які чітко регламентують межі і способи втручання органів державної влади сучасної демократичної держави у приватне чи сімейне життя кожної особи.

Варто зазначити, що міра державного втручання у приватне життя особи повинна бути легітимною, тобто бути обґрунтованою з точки зору закону, базуватися на загальному визнанні в суспільстві необхідності такого втручання. Тому державний примус може порушити свободу, яку він покликаний захистити, якщо такий примус застосовується без контролю. У цьому випадку особа, яка зазнала незаконного втручання з боку державних органів, їх посадових чи службових осіб при здійсненні функцій управління, має право на захист, що надається державою.

Хоча об'єктом правового регулювання статті 8 Конвенції, як зазначають Бернадетт Рейні (Bernadette Rainey), Елізабет Вікс (Elizabeth Wicks) та Клер Овей (Clare Ovey), є захист людини від свавільного втручання з боку органів державної влади, але це не змушує державу стримуватися від такого втручання. В додаток до цього, держава поряд з негативними обов'язками може мати позитивні зобов'язання, які спрямовуються на ефективне здійснення права на повагу до приватного життя особою [22].

Як зазначає Лагервол Андерс (Lagerwall Anders), стаття 8 Конвенції також є джерелом позитивних зобов'язань перед державою. Прояви позитивного зобов'язання – це вимоги докласти зусиль для забезпечення прав особи, і захищати від дій осіб, які перешкоджають ефективному здійсненню права інших осіб [23].

Так, органи державної влади, їх посадові чи службові особи наділяються негативним обов'язком, який полягає у недопустимості втручання у приватне життя особи. Проте з боку держави є і позитивне втручання, яке може здійснюватися як і в інтересах окремої особи, так і в інтересах суспільства. Наприклад, відповідно до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» № 5492-17 від 27.09.2017 р. передбачається внесення відцифрованих відбитків пальців рук на безконтактний електронний носій документів, що посвідчують особу [24], що, у свою чергу, провокує можливість відстеження місцеположення особи, також внесення даних особи у електронні реєстри може зазнати кібератаки, що може призвести до поширення відомостей про особу серед осіб, які не мають на це повноваження, або можуть використати ці дані у власних інтересах. До того ж, у Законі України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» № 1382-15 від 16.04.2017 р. передбачено обов'язок громадян у

разі зміни їх місця проживання повідомляти у визначений строк органи державної влади про це [25]. З точки зору приватності – це можна назвати певним втручанням органів державної влади у життя особи, оскільки здійснюється контроль за пересуванням особи, однак це обмеження є необхідним і допустимим в демократичному суспільстві, що вводиться з метою забезпечення реалізації прав фізичної особи та офіційного визнання і підтвердження їх державою.

До того ж, у зв'язку з внесенням змін до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» № 5492-17 від 27.09.2017 р. громадяни України зобов'язані з досягненням ними чотирнадцяти років отримувати паспорт нового зразка, який виготовляється у формі картки, що містить безконтактний електронний носій. Особа в обов'язковому порядку повинна отримати біометричний паспорт і у разі втрати або пошкодження паспорта зразка 1994 року, тобто особа позбавляється права вибору. Особливість біометричного паспорта полягає у тому, що інформація про місце проживання, про шлюб та про дітей буде заноситися на електронний чіп [24]. Ознайомитися з інформацією, яка записана на чіп (окрім відбитків пальців рук) можна за допомогою навіть смартфона – на сайті виробника бланків доступне для безкоштовного завантаження необхідне програмне забезпечення. Хоча, з одного боку, це полегшує і прискорює процес одержання інформації або її зміни, але, з іншого боку, ця інформація може бути поширена у разі певних кібератак. До того ж, на сьогодні не завжди є можливість зчитати необхідну інформацію з електронного чіпу, що, у свою чергу, ускладнює процес реалізації певних прав громадян. І виникає питання чи є це обмеження з боку органів державної влади необхідним у нашому суспільстві? Чи готове суспільство прийняти та виправдати законну мету цього обмеження?

Нещодавно Касаційний адміністративний суд Верховного Суду заборонив громадянам відмовлятися від отримання карток посвідчення особи (ID-карток) з релігійних переконань. Відповідно до фабули цієї справи позивачка просила зобов'язати Державну міграційну службу оформити їй не ID-картку, а паспорт зразка 1994 року, оскільки через релігійні переконання вона не

бажає оформлювати картку з безконтактним електронним носієм, що містить її персональні данні. Вона зазначала, що отримання ID-картки не є обов'язком, а є правом громадян України, і що Державна міграційна служба не в праві зобов'язати осіб отримувати біометричні паспорти [26]. І тут знову виникає питання чи не є це втручанням у приватне життя осіб, чи не є це обмеженням права на повагу до приватного життя?

Слід також звернути увагу й на отримання громадянами реєстраційного номеру облікової картки платника податків. На відміну від отримання ID-картки – це є правом громадян, якщо фізична особа не отримує доходів, що підлягають оподаткуванню, не має обов'язків щодо сплати податків, то вона може не отримувати реєстраційний номер облікової картки платника податків відповідно Податкового кодексу України. Але, у свою чергу, без цього номеру особа не може отримувати пенсію, оформити договір купівлі-продажу або дарування, отримати кредит та здійснювати інші правочини [27].

Висновки

Отже, гарантування і забезпечення права на повагу до приватного життя є важливим напрямком діяльності держави. При цьому, за результатами дослідження встановлено наступне:

- 1) межі пропорційного співвідношення права особи на повагу до приватного життя з викликами, які «диктує» суспільство щодо обмеження цього права, не є чітко визначеними;
- 2) право на повагу до приватного життя не є абсолютним правом особи, оскільки існування в високорозвиненому демократичному суспільстві неможливе без наділення органів державної влади повноваженнями щодо втручання у приватне життя кожної особи;
- 3) обґрунтування можливості обмеження права на приватне життя з боку органів державної влади має відповідати «трискладовому» тесту;
- 4) втручання у приватне життя особи органами державної влади в контексті адміністративно-правового регулювання не є порушенням права особи, якщо цього вимагає суспільство;
- 5) втручання у приватне життя здійснюється не «з примхи» держави, чи її органів, а у встановленому законом порядку і з метою моніторингу, врегулювання суспільних відносин, попередження правопорушень і, безперечно, захисту прав і свобод людини і громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Клімовський С. С. Порівняльно-правове дослідження понять «приватність» та «особисте життя». *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 62. С. 44–51.

2. Ярцева Д. Щодо правомірності втручання держави у право на приватне життя в контексті інтернет-простору. *Національна безпека і оборона*. 2016. № 5/6. С. 106–108.
3. Давидчук О. В. Європейська Конвенція з прав людини та цивільне право. URL: <http://www.judges.org.ua/article/seminar21-7.htm>.
4. Серьогін В. Зміст і обсяг права на недоторканість приватного життя (прайвесі). *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. № 4 (63). С. 88–97.
5. Трачук П. А. Межі втручання публічної влади у приватне життя особи. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2011. № 3. С. 804–807. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_3_135.pdf.
6. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Samuel D. Warren; Louis D. Brandeis. The Right to Privacy. URL: <http://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf>.
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
9. Gomez-Arostegui H. Tomas. Defining «Private Life» Under Article 8 of the European Convention on Human Rights by Referring to Reasonable Expectations of Privacy and Personal Choice. URL: https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/20116/HTGA_Thesis.pdf?sequence=1.
10. Котиева Л. И. Частная жизнь как юридическая категория. *Юридический мир*. 1997. № 9. С. 18–19.
11. Алієв проти України : Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 29.04.2003. Заява № 41220/98. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_202.
12. Акоюн проти України : Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 05.06.2014. Заява № 12317/06. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a13.
13. Беляєв та Дігтяр проти України : Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 16.02.2012. Заяви №№ 16984/04 та 9947/05. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_938.
14. Ємчук Л. В. Право на повагу до приватного та сімейного життя в практиці Європейського суду з прав людини. *Альманах міжнародного права*. 2015. № 8. С. 117–122.
15. Case of Handyside v. The United Kingdom (Application no. 5493/72). URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"docname":\["handyside%20v.%20the%20united%20kingdom"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-57499"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
16. Moreham Nicole. The Right to Respect for Private Life in the European Convention on Human Rights: A Re-examination. *European Human Rights: Law Review*. 2008. No 1. PP. 44–79.
17. Гарнага проти України: Рішення Європейського суду з прав людини в справі від 16.05.2013. Заява № 20390/07. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_960.
18. Пантелеєнко проти України : Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 29.06. 2006 р. Заява № 11901/02. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_274.
19. Заїченко проти України (№ 2) : Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 26.02.2015. Заява № 45797/09. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a87.
20. Класс та інші проти Німеччини : Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 06.09.1978. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980_093.
21. Dmitry Vladimirovich Bulgakov v. Ukraine (Communication No 1803/2008). URL: <http://hrlibrary.umn.edu/undocs/1803-2008.html>.
22. Bernadette Rainey, Elizabeth Wicks, Clare Ovey Jacobs, White and Ovey: *The European Convention on Human Rights*. Oxford: Oxford University Press, 2014.
23. Lagerwall, Anders, Privacy and Secret Surveillance from a European Convention Perspective, Stockholm University, Fall 2008, 70 p. URL: http://www.juridicum.su.se/juruppsatser/2009/ht_2009_Anders_Lagerwall.pdf.
24. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 2012 № 5492–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 51. Ст. 716.
25. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11.12.2003 р. № 1382–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 232.
26. Рішення Верховного Суду від 26.03.2018 р. у справі № №806/3265/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73139306>.
27. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14. № 15-16. № 17. Ст. 112.

REFERENCES

1. Klimovs'kyi, S. S. (2013). Porivnyal'no-pravove doslidzhennya ponyat' «pryvatnist'» ta «osobyste zhyttya» [Comparative and legal study of the concepts of "privacy" and "personal life"]. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*, (62). 44–51 (in Ukr.).
2. Yartseva, D. (2016). Shchodo pravomirnosti vtruchannya derzhavy u pravo na pryvatne zhyttya v konteksti internet-prostoru [Regarding the legitimacy of state interference with the right to privacy in the context of the Internet space]. *Natsional'na bezpeka i oborona*, (5/6). 106–108 (in Ukr.).
3. Davydchuk, O. V. *Yevropeys'ka Konventsiya z prav lyudyny ta tsyvil'ne pravo* [The European Convention on Human Rights and Civil Law]. Retrieved from: <http://www.judges.org.ua/article/seminar21-7.htm> (in Ukr.).
4. Ser'ohin, V. (2010). Zmist i obsyah prava na nedotorkanist' pryvatnoho zhyttya (pravyesi) [Content and scope of the right to privacy (pryvanse)]. *Visnyk Vyshchoyi rady yustytseyi*, 4(63). 88–97 (in Ukr.).
5. Trachuk, P. A. (2011). Mezhi vtruchannya publichnoyi vlady u pryvatne zhyttya osoby [The boundaries of public authority's interference with private life]. *Forum prava: elektron. nauk. fakhove vyd.*, (3). 804–807. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_3_135.pdf (in Ukr.).
6. Konstytutsiya Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. (28.06.1996 No 254k/96-VR). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (30). 141 (in Ukr.).
7. Warren, Samuel D., & Brandeis, Louis D. The Right to Privacy. Retrieved from: <http://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf> (in Eng.).
8. *Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 r.* [The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 04.11.1950]. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004 ((in Ukr.).
9. Gomez-Arostegul, H. Tomas. Defining «Private Life» Under Article 8 of the European Convention on Human Rights by Referring to Reasonable Expectations of Privacy and Personal Choice. Retrieved from: https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/20116/HTGA_Thesis.pdf?sequence=1 (in Eng.).
10. Kotiyeva, L. I. (1997). Chastnaya zhizn' kak yuridicheskaya kategoriya [Private life as a legal category]. *Yuridicheskyy mir*, (9). 18–19 (in Russ.).
11. *Aliyev proty Ukrainy: Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravi vid 29.04.2003. Zayava No 41220/98* [Aliyev v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights in the case dated 29.04.2003. Application No. 41220/98]. Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_202 (in Ukr.).
12. *Akopyan proty Ukrainy: Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravi vid 05.06.2014. Zayava No 12317/06* [Hakobyan v. Ukraine: Decision of the European Court of Human Rights in the case dated 05/06/2014. Application No. 12317/06]. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a13 (in Ukr.).
13. *Byelyayev ta Dihtyar proty Ukrainy: Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravi vid 16.02.2012. Zayavy No 16984/04 ma 9947/05* [Byelyayev he Dihtyar proty Ukrainy: Rishennya Yevropeys'koho smoo z prav uludynyu spravi vid 16.02.2012. Zayavy No 16984/04 and 9947/05]. Retrieved from: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_938 (in Ukr.).
14. Yemchuk, L. V. (2015). Pravo na povahu do pryvatnoho ta simeynoho zhyttya v praktytsi Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny [The right to respect for private and family life in the practice of the European Court of Human Rights]. *Al'manakh mizhnarodnoho prava*, (8). 117–122 (in Ukr.).
15. Case of Handyside v. The United Kingdom (Application no. 5493/72). Retrieved from: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"docname":\["handyside%20v.%20the%20united%20kingdom"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-57499"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (in Eng.).
16. Moreham, Nicole. (2008). The Right to Respect for Private Life in the European Convention on Human Rights: A Re-examination. *European Human Rights: Law Review*, (1). 44–79 (in Eng.).
17. *Harnaha proty Ukrainy: Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny v spravi vid 16.05.2013. Zayava No 20390/07* [Garnaga v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights in the case dated May 16, 2013. Application No. 20390/07]. Retrieved from: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_960 (in Ukr.).
18. *Panteleyenکو proty Ukrainy : Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravi vid 29.06. 2006 r. Zayava No 11901/02* [Pantelejenko v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights in the case dated 29.06. 2006 Application No. 11901/02]. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_274 (in Ukr.).
19. *Zayichenko proty Ukrainy (No 2) : Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravi vid 26.02.2015. Zayava No 45797/09* [Zaichenko v. Ukraine (No 2): Judgment of the European Court of Human Rights in the case dated 26.02.2015. Application No. 45797/09]. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a87 (in Ukr.).

20. *Klass ta inshi proty Nimechchyny : Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravi vid 06.09.1978* [Class and Others v. Germany: Judgment of the European Court of Human Rights in the case dated September 6, 1978]. Retrieved from: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980_093 (in Ukr.).
21. Dmitriy Vladimirovich Bulgakov v. Ukraine (Communication No 1803/2008). Retrieved from: <http://hrlibrary.umn.edu/undocs/1803-2008.html> (in Eng.).
22. Rainey, Bernadette, & Wicks, Elizabeth. (2014). *Clare Ovey Jacobs, White and Ovey: The European Convention on Human Rights*. Oxford: Oxford University Press (in Eng.).
23. Lagerwall, Anders. (2008). *Privacy and Secret Surveillance from a European Convention Perspective*, Stockholm University, Fall. Retrieved from: http://www.juridicum.su.se/juruppsatser/2009/ht_2009_Anders_Lagerwall.pdf (in Eng.).
24. Pro Yedynny derzhavnyy demohrafichnyy reyestr ta dokumenty, shcho pidtverdzhuyut' hromadyanstvo Ukrayiny, posvidchuyut' osobu chy yiyi spetsial'nyy status [About the Uniform State Demographic Registry and documents confirming the citizenship of Ukraine, certify the person or his special status]. *Zakon Ukrayiny* (2012 No 5492–6). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (51). 716 (in Ukr.).
25. Pro svobodu peresuvannya ta vil'nyy vybir mistysya prozhyvannya v Ukrayini [About freedom of movement and free choice of place of residence in Ukraine]. *Zakon Ukrayiny* (11.12.2003 No 1382–4). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2004. (15). 232 (in Ukr.).
26. *Rishennya Verkhovnoho Sudu vid 26.03.2018 r. u spravi No 806/3265/17* [Decision of the Supreme Court dated March 26, 2018 in case No 806/3265/17]. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73139306> (in Ukr.).
27. *Podatkovyy kodeks Ukrayiny* [Tax Code of Ukraine]. *Zakon Ukrayiny* (02.12.2010 No 2755–6). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2011. (13–14, 15–16, 17). 112 (in Ukr.).

Надійшла 26.03.2018

РЕКОМЕНДОВАНЕ ЦИТУВАННЯ (RECOMMENDED CITATION), АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS)

Сокуренько В. А., Ковтун М. С. Втручання органів державної влади у приватне життя особи: адміністративно-правовий аспект. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 2. С. 142–150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_2_19.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1291630>

Розглянуто питання поваги до приватного життя людини в контексті здійснення органами державної влади своїх повноважень. Проведено дослідження пропорційного співвідношення реалізації особою свого права на приватне життя і можливістю його обмеження в сфері адміністративно-правового регулювання. Досліджено рішення Європейського суду з прав людини у справах щодо здійснення органами державної влади своїх повноважень у зв'язку з обмеженням права особи, гарантованого статтею 8 Конвенції. Проаналізовано основні випадки здійснення втручання у приватне життя особи у національному правовому полі, які є необхідними у демократичному суспільстві. Доведена необхідність здійснення обмеження права особи на приватне життя крізь призму вимог, які висуває демократичне суспільство.

Ключові слова: приватне життя; орган державної влади; обмеження; втручання; демократичне суспільство

Сокуренько В.А., Ковтун М.С. Вмешательство органов государственной власти в частную жизнь лица: административно-правовой аспект

Рассмотрен вопрос уважения к частной жизни человека в контексте осуществления органами государственной власти своих полномочий. Проведено исследование пропорционального соотношения реализации лицом своего права на частную жизнь и возможностью его ограничения в сфере административно-правового регулирования. Исследованы решения Европейского суда по правам человека по делам осуществления органами государственной власти своих полномочий в связи с ограничением права лица, гарантированного статьей 8 Конвенции. Проанализированы основные случаи осуществления вмешательства в частную жизнь человека в национальном правовом поле, необходимые в демократическом обществе. Доказана необходимость осуществления ограничения права человека в частную жизнь через призму требований, которые выдвигает демократическое общество.

Ключевые слова: частная жизнь; орган государственной власти; ограничение; вмешательство; демократическое общество

Sokurenko V.A., Kovtun M.S. *The Intervention of Public Authorities into the Private Life: Administrative and Legal Aspect*

Despite the considerable amount of research on the private life concept, the necessity of interference with private life in the context of legal and administrative regulation has not been substantiated in the scientific community. Thus, it is really necessary to form in the minds of citizens the understanding that such a restriction is justified because society dictates the requirements to each person in order to meet the general needs. Therefore, in the article, the author investigates the question of the ratio of the individual rights and interests in private life protection with the needs of society in relation to a particular individual. The important point is that the public authorities are empowered to restrict the right of the individual and the interference with private life must meet the requirements of the "three-part test", used by the European court of human rights. The novelty of the work is to analyze the possibility and prove the need for the authorities to restrict the individual's right to respect for private life in the context of legal and administrative regulation. Given this, the author considers the cases of interference with private life in the sphere of administrative relations. In this regard, the attention is drawn to the need to implement this restriction in the national space, and these restrictions are justified and necessary in society. The author of the article came to the following conclusions: 1) the limits of the proportion of the personal right to respect for private life with the challenges that society "dictates", regarding that the restrictions of this right are not clearly defined; 2) the right to respect for private life is not an absolute right of a person since the existence in a highly developed democratic society is impossible without establishing the possibilities for the interference of public authorities with the private life of each person; 3) the justification for the restriction of the right to privacy on the part of the public authorities should correspond to the "three-part" test; 4) interference with private life by public authorities in the context of administrative and legal regulations is not a violation of the right of a person if it is required by society; 5) interference with private life is not carried out "on the whim" of the state or its bodies, but in accordance with the law and with the purpose of monitoring, regulating public relations, prevention of offenses and, of course, protecting human and civil rights and freedoms.

Key words: *private life; government body; limitation; intervention; democratic society*